

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 5.

ZATERDAG 3 FEBRUARI 1923.

Foto Joh. A. Bakhuys.

AAN DEN RAND VAN HET BOSCH.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

AAN DEN RAND VAN HET BOSCH, ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 49
HET HUIS MET DEN BRONZEN KLOPPER, UIT HET ENGELSCHE, DOOR WILLIAM LE QUEUX (5) . . .	50
ONZE KAMERPLANTEN, DOOR N. V.	51
HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS (VERVOLG) DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 52—57
VOLKSUITDRUKKINGEN MET STAFRIJMEN, HALFRIJ- MEN EN EINDRIJMEN, DOOR J. SCHUITEMAKER CZ. BLZ.	55
AANTEKENINGEN BETREFFENDE HET BLOKHUIS TE GENEMUIDEN, DOOR H. VAN DALFSEN, GEÏLL. BLZ.	57—58
HET LUCHTVERKEER BOVEN HOLLAND EN ZWIT- SERLAND, DOOR B., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 59
EURYALE, DE ONSTERFELIJKE, UIT HET ENGELSCHE VAN CARLTON DAWE (SLOT)	59
AAN HET VEN, ILLUSTRATIE	60

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geeve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

Het huis met den bronzen klopper

5) door WILLIAM LE QUEUX.

„**M**AAR hoe is mylord binnengekomen? En wat is het, dat gij zoo laat nog van ons verlangt?” „Ik wensch uw compagnon te spreken, Alix Stothert. Waarom is hij naar beneden gegaan?” „Om te zien of daar iemand was, mylord. Wij dachten, dat wij iemand in het huis hoorden, en dus ging hij naar beneden om een onderzoek in te stellen. En gij waart het slechts? Waarom hebt gij dat dan niet gezegd?” „Omdat ik, toen hij de deur opende, een pistool in zijn hand zag en vreesde, dat hij zou schieten vóór hij mij herkende. Luister, ik hoor hem.”

VIJFDE HOOFDSTUK.

ACHTER DE DEUR.

De tochtdeur in de gang was open en dicht gegaan. en Stothert stond nu onder aan de trap en keek verbaasd naar boven. „Lord Froissart!” riep hij uit. „Neen, dat had ik heelemaal niet verwacht!” Hij kwam snel de trap op, en even later waren de beide mannen en Camille Lenoir bijeen in de kamer, die Stothert en zijn gezellin zoeven verlaten hadden. „Dit is een onbegrijpelijke geschiedenis”, zei Stothert, terwijl hij zijn bezoeker een stoel toeschoof. „Zoudt u me eerst eens willen vertellen, Lord Froissart, hoe u hier binnen bent gekomen?” „Welzeker. Vanmiddag tegen zes uur kwam ik hier om u te spreken en toen ik aan uw woning kwam, vond ik de deur open — er waren werklui bezig aan het electrisch licht in de hal. Ik liep dus naar binnen met de bedoeling naar uw kantoor te gaan, maar ik ging een verdieping te hoog, sloeg op het portaal den verkeerden weg in, en kwam terecht in een gang, die ik doorliep tot ik aan een deur kwam; nog steeds met de bedoeling uw kantoor te vinden, opende ik die deur en trad binnen. Het was een zware mahoniehouten deur en toen ik ze achter mij sloot, liet de kruk los en hield ik deze in mijn hand. Toen ik probeerde de

kruk er weer op te zetten, schoof ik bij ongeluk de metalen bout door het kruk gat en dadelijk drong het tot mij door dat ik gevangen zat, want ik was in een kamer terecht gekomen, die geen anderen uitweg bood”. Hij zweeg een oogenblik en die gevolgde toen: „Toen ik bemerkte, dat het niet mogelijk was, de deur op andere wijze te openen, heb ik er met mijn stok tegen geslagen en heb geschreeuwd. In 't kort, ik heb zooveel kabaal gemaakt, als ik maar eenigszins kon, maar u hebt er blijkbaar niets van gehoord”. „Dat hebben we hebt er blijkbaar niets van gehoord”. „Die kamer is zeer afgezonderd niet,” antwoordde Stothert. „Die kamer is zeer afgelegen en er zijn heel wat deuren tusschen dit vertrek en het portaal. Hoe bent u er ten slotte uitgekomen?” „Lord Froissart toonde zijn wandelstok. „Met behulp daarvan”, zei hij. „Toen ik geen anderen uitweg meer zag, heb ik ten slotte de punt vierkant gevijld op de hardplaat in de kamer — ik vrees, dat ik de plaat bedorven heb, maar dat zal ik vergoeden; dat spreekt vanzelf. Het was een langdurig werk, dat verzeker ik u — en mijn stok is er door bedorven! Hier is uw electrisch lampje,” voegde hij er lachend bij, terwijl hij het hun gaf. „Men kon zien dat Stothert en zijn gezellin een pak van het hart viel. „Een bijzonder ongelukkig toeval,” zei de man, een snellen blik met de vrouw wisselend. „En u hebt ons werkelijk doen schrikken,” voegde hij er bij. „Wij dachten dat er inbrekers in huis waren”. „Zoo, dat dacht ik aanvankelijk ook,” zei Lord Froissart luchtigjes. „Als ik niet te onbescheiden ben, mag ik dan vragen: werkt u altijd zoo laat 's avonds?” Hij keek in de kamer rond. „Ik zie, dat u nog druk bezig waart”. „Neen, wij werken zelden 's avonds laat, maar vanavond hadden wij een zeer dringende zaak te behandelen. En mag ik vragen, mylord, waarover u mij wenschte te spreken, toen gij vanmiddag bij mij kwaamt? O, neem mij niet kwalijk, u zult zeker honger hebben na uw lange gevangenschap — ik voel mij indirect schuldig aan uw onaangename ervaring. Camille”, hier wendde hij zich tot de vrouw, „ga eens kijken of er iets te eten is voor Lord Froissart. Ik vrees, mylord, dat wij u niet veel zullen kunnen aanbieden”. „Doet u geen moeite om voor mij naar eten te zoeken,” zei Froissart. „Ik heb werkelijk geen honger en de heele geschiedenis is mijn eigen schuld. En nu komen wij aan de zaak waarover ik u wou spreken. Gij herinnert u natuurlijk den droevigen dood van mijn dochter?” „Volkomen. De kranten stonden er vol van, wat u natuurlijk zeer onaangenaam moet zijn geweest”. „Dat was 't ook — zóer onaangenaam.” „Dat begrijp ik. „Welnu, niettegenstaande het oordeel der jury, dat mijn dochter gestorven is door een zenuwschok, kan het u — en ik vrees ook anderen — niet verborgen gebleven zijn, dat het arme kind zelfmoord gepleegd heeft. Waarom ze dat gedaan kan hebben, heb ik nooit kunnen begrijpen, want ik kan geen reden bedenken, die haar daartoe gedreven kan hebben. Zij had echter een vriendin, ik mag wel zeggen een intieme vriendin, van wie mij nu blijkt, dat niemand eigenlijk iets weet, behalve, dat ze zeer welgesteld is. Ik heb in den laatsten tijd allerlei zonderlinge geruchten omtrent haar gehoord, en zoo het een bij het ander voegend, komt het mij wel waarschijnlijk voor, dat die vriendin van haar, als ze wou, het geheim zou kunnen ophelderen. Waarom zou ze dat echter niet willen doen? Begrijpt u dat?” „Wie is die vrouw, mylord?” vroeg Stothert. „Alles wat u ons vertellen zult, blijft natuurlijk strikt onder ons”. „Ja, ik wou gaarne, dat u deze zaak als vertrouwelijk beschouwt. De vrouw kent gij waarschijnlijk wel. Haar naam is Mervyn-Robertson. . . .” „Stothert en zijn gezellin wisselden een betekenisvollen blik. „Aha, ik zie, dat u haar kent,” zei Lord Froissart snel. „Wij kennen haar inderdaad, mylord, dat wil zeggen, bij name. Wij weten heel wat van haar”. „En is dat wat gij weet gunstig of is het — nu ja — anders?” „Zeer beslist „anders”. Meer mogen wij op het oogenblik niet zeggen. En dus verlangt gij, dat wij naspeuren wie en wat zij is, waar ze vandaan komt en zoo voort?” „Zoo mogelijk, ja”. „Dat zal ons niet moeilijk vallen. Wij kunnen u reeds zeggen, dat Australië haar geboorteland is; ook dat haar ouders schapenfokkers waren in Queensfatsoenlijk, maar. . . .” „Welnu?” „Welnu?” „U weet, de het groote bal te bezoeken. Hebt gij plan, mylord, dezer in de Albert Hall gegeven zal worden?” „Ik had er nog niets van gehoord. Wie geeft dat bal?” „Mr. Stapleton en Mr. la Planta, ofschoon ik meen, dat ze zelf nog niet dat dit vrienden van Mrs. Mervyn-Robertson zijn”. „Jawel,

ik heb van ze hooren spreken, ofschoon ik ze niet persoonlijk ken. Ik herinner mij, dat wij toevallig van ze spraken, toen ik eens hier was naar aanleiding van den dood van mijn ongelukkig kind. En vertelt u mij nu eens — waarom wilt ge weten of ik plan heb dit bal te bezoeken? U weet toch zeker wel, dat ik nooit uitga?" „Het zal waarschijnlijk in uw belang zijn, mylord, om in dit geval van uw gewoonten af te wijken; ofschoon ik u nog niet kan zeggen waarom het dit zal zijn. Ik wil zelfs zoo ver gaan, mylord, om te zeggen, dat ik u, als gij 't mij toestaat, zou willen aanraden er heen te gaan". „Als gij denkt, Stothert, dat het tot iets leiden kan, zal ik het natuurlijk doen". „Ik denk het niet slechts, ik ben er bijna zeker van. Ik geloof, dat het ons indirect van dienst zou zijn bij onze naspeuringen naar de oorzaak van Miss Froissart's onbegrijpelijken dood". „In dat geval zal ik zeer zeker gaan". „En wilt ge ons dan vooraf doen weten welk costuum gij van plan zijt te dragen? Verzuimt u vooral niet dit te doen. Ik heb gehoord, dat men een masker en bal-masqué costuum moet dragen". ☞ Toen Lord Froissart weg was, haalden Stothert en zijn gezellin vrijer adem. Het was waar, dat hun „firma" die werkte onder den naam van Metropolitan Detective Bureau, een buitengewone reputatie had in het verschaffen van inlichtingen omtrent het particuliere leven van menschen uit de hoogere standen; maar er liepen zonderlinge geruchten omtrent de methoden, die zij aanwendden om achter die geheimen te komen. Hooggeplaatste vrouwen, die vrij wilden komen van hun mannen; mannen, die bewijzen wilden hebben voor den beweerd ontrouw hunner vrouwen en vele andere, gingen in den laatsten tijd steeds naar het Metropolitan detective-bureau of „het huis met den bronzen klopper", zooals het in de betere kringen steeds genoemd werd. En meestal lukte het dit Bureau binnen een week den client genoeg onomstootelijke bewijzen te leveren om de verdachte personen onherroepelijk en voor goed schuldig te doen noemen. Dit is zeker, dat men verbaasd stond te hooren wat dit bureau wist van het particuliere leven en de intieme zaken van de meeste menschen van adel. Hoe het er aan kwam was een raadsel, dat concurreerende bureaux vergeefs trachtten op te lossen; en daar het ze niet lukte, ontzagen sommige zich niet, allerlei leugenachtige berichten te verspreiden omtrent het huis met den bronzen klopper, zijn bewoners en de manier waarop deze zaken deden. Niet, dat het Stothert of zijn Fransche compagnon een zier kon schelen wat men van ze zei: zooals eerstgenoemde vaak opmerkte: „ze mogen van ons zeggen wat ze willen, maar ze kunnen van geen enkele bewering bewijzen, dat ze waarheid bevat". ☞ Terwijl Lord Froissart in een taxi naar huis reed, moest hij voortdurend denken aan het huis met den bronzen klopper en zijn vreemdsoortige bewoners. Het Metropolitan detective-bureau bestond nog geen drie jaar, en toch werd het reeds beschouwd als het eerste en voornaamste bureau op dit gebied in Londen. Ofschoon het nooit adverteerde, wist iedereen in de hoogere standen van zijn bestaan; en de snelheid waarmee het inlichtingen verschaftte, wekte ieders verbazing op. ☞ En wie waren eigenlijk Stothert en zijn gezellin, Madame Camille Lenoir? Men had hem verteld, dat ze samen naar Londen gekomen waren en hun eigenaardige zaak waren begonnen zonder vrienden of aanbevelingen. Hadden zij nog meer compagnons? En zoo ja, wie waren dat? Madame Leonora Vandervelt, de mooie avonturierster, die een einde aan haar leven had gemaakt, door zich uit een hotelvenster te werpen, was alle drie keeren, dat zij in een echtscheidingsproces gewikkeld was, veroordeeld geworden op bewijzen, die het Metropolitan detective-bureau had verschaft. Tweemaal had de bekende Mrs. Mervyn-Robertson het huis met den bronzen klopper bezocht in verband met den diefstal van eenige harer kostbare juweelen, en beide keeren was de dief gepakt en dat nog wel binnen veertien dagen. En toen de Fiat auto van haar vriend Stapleton gestolen was, was hij onmiddellijk naar Bloomsbury gegaan om Alix Stothert op te zoeken, met het resultaat, dat dief en auto opgespoord werden in Llandudno in Wales, en de dief gearresteerd kon worden, terwijl hij in den wagen zat. ☞ Deze en vele soortgelijke voorbeelden van de verbazende knapheid van het Bureau kwamen hem voor den geest, en hoe meer hij erover nadacht, hoe minder hij er van begreep. Ook vroeg hij zich af waarom het bureau dat groote huis in Bloomsbury Square zou hebben gehuurd, terwijl ze maar vier kamers als kantoor gebruikten en de rest van het gebouw dus leeg en ongebruikt stond. Toen hij dien middag in het huis verdwaald was, moest hij wel zeker in tien of twaalf kamers geweest zijn,

waarvan niet één gemeubeld was. Toen hij den vorigen keer aan het bureau was geweest, had hij zes of acht bedienden hard aan 't werk gezien, maar Stothert en de nog al ordinaire Française waren de eenige patroons. ☞ En hoe meer hij erover nadacht, hoe raadselachtiger de zaak hem voorkwam. Hij had, zooals iedereen, wel eens geruchten omtrent het huis gehoord, onder andere het verhaal, dat er menschen in waren gegaan, die er nooit meer uitgekomen waren, maar hij hechtte geen waarde aan dergelijke sprookjes. Hij had zich juist afgevraagd, of het niet raadzaam was voorzichtig te zijn met dien man en die vrouw, die hem altijd zoo schijnbaar eerbiedig en hoffelijk behandelden, toen de taxi stil hield voor zijn woning in Queen Anne's Gate.

ZESDE HOOFDSTUK.

CORA HARTSILVER'S BEKENTENIS.

☞ Ofschoon Yootha Hagerston nu in het bezit was gekomen van het kapitaaltje dat haar tante haar had nagelaten, had zij haar levenswijze niet veranderd. En toch was zij, zooals al veel menschen hadden opgemerkt, in den laatsten tijd veranderd. Zij scheen vaak in gedachten, soms heelemaal verstrooid, en dat gaf haar vriendinnen aanleiding tot allerlei vermoedens. Sommigen zeiden dat er „een man in het spel" moest zijn, ofschoon ze niet konden vermoeden welke man, daar Yootha heelemaal niet gesteld was op mannen-gezelschap; integendeel had ze vaak gezegd, dat de conversatie van de meeste jongelui en zelfs die van oudere mannen haar gewoonlijk gruwelijk verveelde. ☞ „Hoor wat ik je zeg — Yootha Hagerston zal nooit trouwen" had een vrouw, die haar gekend had sinds ze „zoo hoog" was, eens heel gewichtig gezegd.

(Wordt vervolgd).

ONZE KAMERPLANTEN.

☞ Gaven we de vorige week reeds eenige wenken bij het behandelen der palmen, we zullen er nu nog eenige niet minder belangrijke laten volgen. Laten we maar direct beginnen met de veelvuldig voorkomende kwaal bij de palmen, de z.g. schildluis. Oppervlakkig gezien zijn het kleine witte stipjes, doch die, indien het niet wordt tegengegaan, onze palm geheel ten gronde richten, daar ze zeer sterk voortteelen en ten koste van de sappen der plant leven. Juist wanneer de palm ergens gebrek aan heeft, komen zij sterk te voorschijn b.v. als de plant te veel in de zon of op de tocht staat, of indien hij te weinig versche lucht krijgt. Hierin ligt dus al opgesloten dat wanneer men de palm goed behandelt, deze ziekte niet zoo spoedig te voorschijn komt. Is zij er, dan dient zij terstond bestreden te worden. Vochtige lucht en een goede afwassching zijn reeds twee heilzame middelen; is de plant nog niet sterk aangetast dan kunnen we de schildluis, door met een doekje of zachte spons de bladeren schoon te maken, wel weg krijgen; treedt ze echter in heviger mate op, dan moeten de bladeren met een slap mengsel van zeepsop of tabaksextract eenige malen worden gewassen, en dan eenige uren later met lauw helder water worden afgespoeld. Ook hebben we te letten op de regenwormen die soms de potten geheel doorwoelen. Wel doen de wormen aan de wortels geen kwaad, maar toch moeten we deze ongenode gasten zien kwijt te raken. We kunnen ze gemakkelijk vangen door de plant met kluit en al voorzichtig uit den pot te nemen en ze dan zonder de kluit los te maken zien te vangen. Het komt dikwijls voor dat de wortels van de palm boven den grond uitkomen; het best doen we dan deze wortels met goede vruchtbare aarde te omgeven en dan met mos te bedekken. Bij eventueel verpotten moet er om gedacht worden niets aan de wortels te snoeien en de pot niet veel grooter te nemen. We moeten er om denken wanneer we er wat versche grond bij willen doen, steeds zware grond te nemen d.w.z. kleiachtige grond. Het komt bij de Palmen nog al eens voor dat de wortels door het gaatje onder in de pot naar buiten groeien; we slaan dan liever de pot stuk dan de wortels te beschadigen, daar de wortels broos zijn, en iedere beschadiging verrotting teweeg brengt. En hiermede heb ik eenige der voornaamste wenken gegeven. ☞ Ik noemde de vorige week reeds Phoenix canariensis en de Kentia Forsteriana als de twee meest bekende soorten. Ik noem thans nog de Kentia Belmoriana en de sierlijke Cocos Weddeliana, die wel klein blijft maar niettemin veel wordt aangeetroffen en een min of meer beschaduwde plaatsje verlangt.

20 Januari 1923.

N. V.

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.
DÉTAIL DER FRIES VAN DE ZUIDELIJKE SCHOUW IN DE VROEDSCHAPSZAAL.

'T AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.

(Vervolg).

V. DE ZALEN EN VERTREKKEN OP DE EERSTE VERDIEPING.

DE Burgerzaal en de galerijen vormen te zamen de grootste schoonheid van het Stadhuis, juist die gedeelten van het gebouw dus, waar de burgerij vrijelijk kon komen en gaan. Dat is natuurlijk geen toeval. Maar dat de zalen en vertrekken om de galerijen na de bezichtiging van dit grootsche, helaas geschonden en ontluisterde centrum van het gebouw, wel wat tegenvallen, vindt mede zijne verklaring in het feit, dat zij werden gesierd en ingericht nadat van Campen zich aan het werk had onttrokken; ook hinderen hier te sterk de lichtkronen van Lodewijk Napoleon, en mist men noode de deftige tafels, de statige stoelen, de breede eikenhouten kasten, kortom, alles wat in een 17de eeuwsch stadhuis behoort en elders niet weinig tot de schoonheid der vertrekken bijdraagt. Veel empire-schoon is daarvoor in de plaats gekomen; smaakvolle stoelen, dressoirs, kandellabers, pendules vallen er te bewonderen. Maar al misstáát veel daarvan niet bepaald in deze kamers, het vertoont toch een ander karakter. En dan heeft me die Lodewijk Napoleon onder alle schouwen in de vertrekken schoorsteentjes doen aanbrengen! Moet men in 't algemeen zijn smaak prijzen, dit is iets verschrikkelijks. Er is thans — tenminste in de voornaamste zalen, — veel schoons en merkwaardigs te zien, maar in hun geheel maken zij in hun tegenwoordigen toestand niet zulk een indruk, als ge wellicht verwacht hadt. We hebben daarom voornamelijk fraaie détails afgebeeld, en, op een enkele uitzondering na, geen zalen of vertrekken, gedeeltelijk of geheel. Aan de Damzijde bevinden zich (men vergelijke den plattegrond in No 3) in het vooruitspringend middengedeelte ter weerszijden van de Vierschaar, die zooals reeds gezegd werd, ook nog de hoogte der

geheele eerste verdieping inneemt, twee vertrekken, de Burge-meesterskamer en de Justitiekamer; vóór de Vierschaar, en een verbinding tusschen deze twee vertrekken vormend, is een galerij, de „pui,” uit welks ramen de afkondigingen werden voorgelezen (juist dus als in 't oude Stadhuis, dat ook geen bordes bezat), die thans tot deuren zijn vervormd door welke de koninklijke bezoekers het in 1808 aangebrachte balkon kunnen betreden. Ter weerszijden van de genoemde vertrekken zijn twee zalen, de vergaderzalen van den „Oud-Raad” (burgemeesters en oud-burgemeesters) en de Vroedschap. Op de hoeken van het gebouw heeft men het vertrek der Thesaurieren Ordinaris en de Weeskamer. De indeeling der vertrekken aan den achtergevel is in hoofdzaak dezelfde, behalve in het midden: daar neemt de zaal der Schepenen de geheele breedte van het vooruitspringend middenstuk in; daarachter waren twee kleine vertrekken, ter weerszijden van den doorgang van de Burger- tot de Schepenzaal, voor de advocaten en procureurs bestemd. Tusschen de trappenhuisen aan den zuidelijken gevel bevonden zich de lokalen ten dienste der secretarie, en ter zelfder plaatse aan den noordelijken gevel die ten dienste der assurantie-, en der desolate boedelkamer. Ter weerszijden van de groote schepenzaal aan den Westelijken gevel vindt men, ten zuiden daarvan: de vertrekken voor commissarissen van kleine zaken en van Thesaurieren Extra-ordinaris, ten noorden daarvan de kamer van schepenen, de kleine schoutskamer, en de lokalen der Rekenkamer. Van deze zalen en vertrekken zijn voor het publiek toegankelijk, aan de Damzijde: de Burgemeesterskamer, en de Justitiekamer met de pui, de Vroedschapszaal, en de Weeskamer; aan de zijde van den Nieuwe Zijds Voorburgwal: de Schepenzaal en de Schepenskamer. Dit zijn tevens, voor zoover wij kunnen nagaan, de mooiste vertrekken, mèt de vergaderzaal van den Oud-Raad, welke even fraai moet zijn als de Vroedschapszaal, doch niet bezichtigd mag worden, en de eveneens voor 't publiek gesloten Thesaurie Ordinaris. De eerst genoemde zaal wordt tegenwoordig betrokken door prinses Juliana, de tweede, op den hoek van het gebouw, tegenover de Kalverstraat, door Koningin Wilhelmina. Ten dienste van Prins Hendrik staat de in 1808 sterk verbouwde secretarie, terwijl de Koningin-Moeder in de vertrekken van Thesaurieren Extra-Ordinaris en Commissarissen van kleine Zaken aan den Nieuwe Zijds Voorburgwal verblijft. De voor het publiek gesloten vertrekken aan de zijde der Nieuwe Kerk staan ten dienste van leden der hofhouding. Ook ons is het niet mogen gelukken deze gesloten particuliere vertrekken te bezichtigen, en ook ons verzoek om in staat te worden gesteld daarvan een en ander in beeld te brengen, kon niet door Hare Majesteit de Koningin worden ingewilligd. Een zool niet noodzakelijk, dan toch begrijpelijk gevolg van het onttrekken van het gebouw aan zijn bestemming. Laat ons allereerst vermelden, wat er in deze voor het publiek gesloten vertrekken te zien is — volgens hen die, gelukkiger dan wij, in staat waren ze te bezoeken) — om, het gebouw rondgaande, na de zaal van den Oud-Raad te eindigen met de daarmee gelijkenis vertoonende Vroedschapszaal, wier schoon de afbeeldingen in dit nummer in beeld brengen. Beginnen wij daartoe met de vertrekken aan de noordzijde, thans voor leden der hofhouding gereserveerd, in 1808 gebruikt door Koningin Hortense. Allereerst het vertrek der assurantie-kamer, die in 1598 was opgericht, en welker commissarissen hadden recht te spreken in alle zaken van assurantie, meestal ter zee, averij e.d. In dit vertrek bepaalt zich de versiering hoofdzakelijk tot de schouw, wier fries en

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.
DE VROEDSCHAPSZAAL, MET GEZICHT OP DE SCHOUW
AAN DE ZUIDZIJDE.

1) Afbeeldingen van de schouwen in de meeste gesloten vertrekken zijn opgenomen in Noord-Hollandsche Oudheden door G. van Arkel en A. W. Weissman, zevende stuk, Amsterdam 1905.

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.

GRAUWTJE BOVEN EEN DER DEUREN VAN DE VROEDSCHAPSZAAL, MET ZINNEBEELDIGE VOORSTELLING DER NAARSTIGHEID.

consoles door minder kundige hand dan waarop Quellijn zich mocht beroemen, zijn vervaardigd. Het schoorsteenstuk geschilderd door Willem Brassemery, gezegd Strijcker, verbeeldt Theseus, aan Ariadne het kluwen teruggevend, dat hem uit den doolhof van Minos geholpen heeft; de door hem gedoodde Minotaurus is op den achtergrond te zien. Onder deze schouw staat, heel mal, een kleine 18e eeuwse schoorsteenmantel van blauw en wit marmer, zooals Lodewijk Napoleon er overal onder de statige schouwen een heeft doen aanbrengen.

☞ Dan volgt de in 1644 opgerichte desolate-boedelkamer, bestemd voor vijf kleine rechtbanken, die in faillissementszaken optraden, en meestal uit schepenen of oud-schepenen bestonden. Ook hier vormt de schouw het voornaamste sieraad, ook hier ontbreekt het door Lodewijk Napoleon aangebrachte schoorsteenmanteltje niet. Het schoorsteenstuk der schouw, die voor zoover wij konden nagaan, geheel gelijk is aan die in de Assurantiëkamer, is geschilderd door Thomas de Keyser, en geeft een voorstelling van Odysseus, als schipbreukeling aan land gespoeld, en Nausikaa om hulp smeekende. Op den achtergrond ziet men Nausikaa's gezellen het waschgoed op een wagen laden. Op den noordwestelijken hoek is de Rekenkamer, waar het in 1592 ingestelde college van rekenmeesters zitting had, dat toezicht uitoefende op alle rekenplichtige ambtenaren. In 1808 werd dit het slaapvertrek van Koningin Hortense. De schouw hier is van zandsteen uitgevoerd — de hierboven genoemde van marmer. Daarboven heeft oorspronkelijk houtsnijwerk geprikt, dat echter in 1808 verborgen werd achter een schoorsteenstuk, een wijnoogst in Italië voorstellende. Daaronder al weer een klein schoorsteentje. ☞ Vervolgens het vertrek van Commissarissen van kleine zaken, en — daarnaast dat van Thesaurieren Extra-Ordinaris.

Eerstgenoemden — sinds 1611 zoo genoemd, na de oprichting, in 1598, was aanvankelijk sprake van het college van vredemakers — hadden allerlei kleine civiele zaken te be-rechten, vormden dus zoo iets als een kantongerecht. De Thesaurieren Extra-Ordinaris, in 1584 van het college van Thesaurieren gescheiden, waren belast met de inning van bepaald aangewezen middelen. De kamers van deze colleges zijn zeer eenvoudig. Hunne schoorsteenen werden van zandsteen gemaakt, en moesten het zonder schilderstuk doen. Lodewijk Napoleon liet er een fraai stucrelief op aanbrengen. In deze vertrekken werden de beide zoons van den koning van Holland gehuisvest, van wie één later als Napoleon III Keizer der Franschen zou worden. ☞ De secretarie, aan de zuidzijde van het gebouw, is in 1808 geheel veranderd. Dit ruime vertrek werd door een muur in twee kamers gescheiden en nog bovendien door een vloer in twee verdiepingen verdeeld. Men vindt er nog een schoorsteenmantel uit 't laatst der 18e eeuw, van groen en wit marmer. De twee schouwen, waarvan vooral één zeer mooi moet zijn geweest, en gesierd was met een con-terfeitsel van koningin Maria de Medicis, geschilderd door Gerard

Honthorst (dat thans in het Prinsenhof te zien is) werden toen gesloopt. Lodewijk Napoleon gebruikte deze vertrekken als werkkamer, badkamer en bibliotheek. ☞ In den zuidoostelijken hoek bevindt zich de Thesaurie Ordinaris, de kamer van de Thesaurieren, die met het algemeen beheer der stedelijke geldmiddelen en dat der openbare werken waren belast. Dit college was steeds samengesteld uit oud-burgemeesters, en het is dan ook niet verwonderlijk, dat de hun toegewezen zaal, in 1808 slaapkamer van Lodewijk Napoleon, thans van Koningin Wilhelmina, rijk is gesierd. Bovenal fraai moet hier de schouw zijn; zij rust op met lofwerk getooide marmeren zuilen en vertoont ook om het schilderstuk mooie festoenen en slingers; in de wit marmeren fries zijn bloemen en gebladerde gebeiteld. Het schoorsteenstuk, geschilderd door Nicolaas de Helt Stockade, geeft een voorstelling van het Egyptische volk, zich verdringende om het, dank zij Jozef's vooruitziendheid voor de zeven „magere jaren" opgeslagen graan in ontvangst te nemen. Onder dit schilderij waren de volgende dichtregelen van Vondel te lezen:

Geheel Egipten brengt den Rijkvoogt Schat en Haven
En leeft nu zeeven jaer' bij 't uitgerekte graan,
Het Vrije Volck, door noot, wordt 's Konings eygen Slaven.
Eens Mans voorzichtigheit kan duisenden verzaen.

☞ Lodewijk Napoleon heeft deze regelen doen verdwijnen. Hinderden ze hem misschien, omdat hem het continentaal stelsel van zijn broeder belette, het volk te verzadigen? Ook hier ontbreekt het kleine schoorsteentje niet; dit hier is van wit marmer. In de vakken der zoldering zijn door Cornelis Holsteyn zwevende kinderfiguurtjes geschilderd, die landbouw-attributen houden; daartusschen zijn en relief ossenkoppen,

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.

FRIES EN ZUILEN VAN DE NOORDELIJKE SCHOUW, IN DE VROEDSCHAPSZAAL.

rozen, korenaren, korenbloemen en klaprozen aangebracht. Wel een mooi-indrukwekkend vertrek moet dit geweest zijn, toen er ook de wanden met schilderijen waren gesierd en er de stoere boekenkasten van Heeren Thesaurieren stonden, waarop bronzen beeldjes der Hollandsche graven en gravinnen prijken! Wanneer zal het weer den Amsterdammer vergund zijn, hier binnen te treden? ☞ Daarnaast is de zaal van Burgemeesteren, waar de „Oud-Raad” vergaderde, de vier regeerende met de acht oud-burgemeesteren, de eigenlijke regeerders der stad. Geen wonder dat het een der schoonste zalen van het Stadhuis werd. Ook deze zaal, in 1808 zitkamer van Lodewijk Napoleon, mag niet bezichtigd worden. Maar wij weten, dat zij in hoofdzaak overeenkomt met de aanstonds te bezoeken Vroedschapszaal, evenals deze — en de Schepenzaal — de hoogte der geheele verdieping inneemt (boven de andere is nog een tusschenverdieping, in de gevels aangegeven door de kleine bovenramen) en evenals deze van twee monumentale breede schouwen is voorzien. Het gewelf dezer zaal is versierd met caissons. In de vier hoeken zijn in relief bewerkte schilden aangebracht, waarop zinnebeelden van vrijheid (een vrijheidshoed met een lictorenstaf, een bazuin en de slang der eeuwigheid), gerechtigheid (een zon, omgeven door vier wassende manen, een lictorenstaf, de roede der gerechtigheid en vredespalmen), scheepvaart (een scheepskroon, omgeven door een scheepsroer, een lictorenstaf en biezen) en oorlog (een Medusahoofd, omgeven door eikenloof, een lictorenstaf en een fakkel). In de bogen prijken en relief schelpen, palmen en eikenloof, met het zwaard en de roede der gerechtigheid. Linten vertoonen Horatius woorden: „Lene consilium dabis, stet Capitolium fulgens”, er den stedebestuurders aan herinnerend, dat regeeren met zachte hand in 't belang der stad is. De rest van 't gewelf geeft zwevende kinderen te aanschouwen, die van attributen, op 't gezag betrekking hebbend, zijn voorzien. Dan ziet men nog aan de westzijde, onder het gewelf, lictorenstaven en schilden ten getale van twaalf, die de wapenen van Burgemeesteren en Oud-Burgemeesteren tijdens de inrichting der zaal zullen hebben vertoond, maar thans, vermoedelijk sinds de zegepraal der „Patriottische” denkbeelden, ledig zijn. De fries der noordelijke schouw is met kinderfiguurtjes, zeedieren en het oude wapen der stad, die der zuidelijke met kinderfiguurtjes, allerlei zinnebeelden en het tegenwoordige wapen van Amsterdam gesierd. Het schilderstuk van eerstgenoemde schouw, van Ferdinand Bol, verbeeldt Fabricius in het kamp van Pyrrhus, die te vergeefs tracht hem om te koopen, een duidelijke toespeling op de wenschelijkheid dat Burgemeesteren het belang der stad boven eigen belang stellen. Er onder leest men Vondel's woorden:

Fabricius houdt stand in Pirrus legertenten,

Foto C. Steenbergh.
HET AMSTERDAMSCH STADHUIS-PALEIS.
PENDULE OP DE SCHOORSTEENMANTEL
IN DE VROEDSCHAPSZAAL, MET VOORSTELLING VAN DIANA.

Het goud verzet hem niet,
noch schandelijke zucht
Noch elefantsgebriesch, noch felle dreigementen.
Zoo zwicht geen Man van Staet voor gaven noch gerucht.

☞ Eenvoud en onbaatzuchtigheid worden Heeren Burgemeesteren voorgelaten op het stuk van Govert Flinck op de schouw tegen den zuidelijken wand. Het verbeeldt de eenvoud van Marcus Curius. Vondel's regelen duiden het nader aan:

Op Burgemees-

ters Wacht mag Roman veilig slapen,
Als Marcus Curius, het aangeboden gout
Versmaende, zich vernoegt met een gerecht van Rapen.
Zoo wordt door Matigheid en Deugt een Staet gebouwt.

☞ Onder deze schouw is al weer een schoorsteentje gezet; dit is van wit en geel marmer. ☞ Laat ons het bezoek aan de thans volgende vertrekken om de Vierschaar even uitstellen, om eerst een kijkje te nemen in de Vroedschapszaal, de kamer „der Heeren XXXVI Raden,” de raadslieden van Heeren Burgemeesteren, die tenzij wet of gewoonte dat uitdrukkelijk voorschreven, slechts werden geraadpleegd als Burgemeesteren dat noodig oordeelden, een college, dat dus bij lange na niet met den tegenwoordigen gemeenteraad vergeleken kan worden,

al heetten zij dan ook de vertegenwoordigers der burgerij, die intusschen bij vacatures zich zelf aanvulden. En al betaamde het, dezen vertegenwoordigers een zaal ter beschikking te stellen, die in statigheid en schoon niet voor die van Heeren Burgemeesteren onderdeed. Zij is even hoog, en even groot. Zij bevat twee dergelijke schoorstenen. Evenals die in de zaal der Burgemeesteren zijn zij voor 't vertrek wat te kolossaal, te breed, en vooral te zwaar in verhouding tot de slanke, buitengewoon fraaie roodmarmere en van sierlijke haast aan kantwerk herinnerende witmarmere kapitelen voorziene zuilen, die ze dragen. Een kostelijk sieraad dezer schouwen vormen de friezen. En die fijnbewerkte randjes zijn bovendien vol zinnebeelden en toespelingen. Op die der noordelijke schouw (zie de afbeelding op blz. 53) ziet men in 't midden een jonge maagd met horens van overvloed, Mercuriusstaf en saamgebonden pijlen (welvaart als gevolg van handel en eendracht), ter weerszijden kindertjes die muziekinstrumenten bespelen (goede harmonie) en aan de beide uiteinden kinderen die wilde dieren verdrijven of ze aan kettingen leiden (strijd tegen en in bedwang houden der onzedden). Op de fries aan de tegenovergestelde schouw (een detail hiervan is afgebeeld op blz. 52) zien we in een boek lezende sfinxen (wellicht een onzedende toespeling op de onzekerheid, of heeren Burgemeesteren het advies der Vroedschap zullen volgen), een leeuw, een wolf en een hond (volgens Rieber doelende op het tegenwoordige, het verleden en de toekomst, een o.i. raadselachtige verklaring), een kindje dat een hart vasthoudt, een uil op een gesloten boek, een slang op een olijftak (doelend op goedhartigheid, wijsheid en schranderheid), een gekluisterde beer, door een kind geslagen, en een dolfin, door een kind in zijn vaart tegengehouden (het breiden van overmoed en te groote snelheid). ☞ Het noordelijke schoorsteenstuk (afgeb. op blz. 55), een waarlijk schoon werk van Govert Flinck, verbeeldt Salomon's, offerande en gebed om wijsheid. Vondel dichtte er de regelen voor:

Daer Salomons gebedt en offer Godt behagen
Wordt hem de Wijsheit 's nachts beloofd uit 's hemels troon,
Met eenen Rijckdom, eer en veelgewenschte dagen.
Waar Wijsheid raden magh, daer spant de Staet de Kroon.

Foto C. Steenbergh.
HET AMSTERDAMSCH STADHUIS-PALEIS.

GRAUWTJE BOVEN EEN DER DEUREN
IN DE VROEDSCHAPSZAAL, MET SYMBOLISCHE VOORSTELLING VAN DE
WAARHEIDSLIEFDE.

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STAD- HUIS-PALEIS.

GRAUWTJE BOVEN EEN DER DEUREN
IN DE VROEDSCHAPSZAAL, MET SYM-
BOLISCHE VOORSTELLING VAN DE
VOORUITZIENDHEID.

schoorsteentje — waarop een prachtige pendule staat met voorstelling van Diana (afgeb. op blz. 54) — en de overblijvende ruimte — en dit is zeer hinderlijk — werd aangevuld met spiegelglas, waarin een gedeelte der zaal wordt weerspiegeld, wat een rommeligen indruk maakt. Onder de andere schouw bleef het schoorsteentje achterwege, maar werd het geheele vlak van spiegelglas voorzien, wat niet veel fraaier is. Deze spiegels dragen er machtig veel toe bij, den indruk der zaal te verzwakken. De wanden der Vroedschapszaal waren aanvankelijk onver sierd, en slechts met groen laken bedekt. In de jaren 1735—'37 echter voorzag Jacob de Wit ze van schilderwerk. Voor den westelijken wand schilderde hij een doek, dat ons meer door zijn reusachtigen omvang, (het is 12 bij 5.5. M. groot) dan door zijn buitengewone schoonheid heeft getroffen; daarop is voorgesteld de verkiezing der zeventig oudsten van 't volk Israëls door Mozes, gehouden tijdens den tocht door de woestijn. Prachtig zijn echter de „grauwtjes” die hij op de andere muren aanbracht. Boven de deuren schilderde hij als 't ware voortzettingen van de schouwfriezen (zie de afbeeldingen op blz. 53 en 57); wat hooger ovalen medaillons, gehouden door met fijn gevoel gegroepede gevleugelde kindertjes, met voorstellingen van Jozef, koren inzamelende in de vette jaren (afb. hierboven), Abraham's offerande, Jeremia, luisterende naar Gods stem, zeggende: „Spreekt tot het volk alles, wat ik u gebieden zal” (afb. op blz. 54), Elisa, de geschenken van den rijken Syriër Naaman weigerend. Hierbij wordt bedoeld op de vooruitziendheid, de godvreezendheid, de waarheidsliefde en de onbaatzuchtigheid, deugden, die de vroede vaders behoorden te bezitten. In de grauwtjes daaronder zijn dergelijke deugden symbolisch voorgesteld: de getrouwheid, door een hand met zegelring, de Naarstigheid, door een bijenkorf, de Matigheid, door een uurwerk, de Voortvarendheid, door een Mercuriusstaf en een zandlooper. In de vakken tusschen de ramen vertoont zich ook werk van de Wit, veel minder fraai; allereerst de Nederlandsche Maagd in 't gewaad van Pallas, de godin der wijsheid, en verder zinnebeeldige voorstellingen in den vorm van verschillende toepasselijke attributen van den Godsdienst, de Eendracht, de Koophandel, en de Scheepvaart. Het middenvak van het tongewelf der zaal wordt ingenomen door een schilderstuk van Erasmus Quellijn, oom van den beeldhouwer; het verbeeldt Amsterdam's

Minder treffend is het stuk in de zuidelijke schouw, door Jan Bronkhorst geschilderd; toch is dit „overgemaakt” werk; zijn eerste schilderij beviel Heeren Burgemeesteren niet; zij eischten dat hij het „zoude verbeteren, sonder daer voor extra-ordinaris betalinge te ontvangen”. Ook 't vers, voor dit schilderij gemaakt, beviel niet en werd weggelaten. Dit schoorsteentje stelt voor (zie afb. op blz. 52), hoe Jethro aan zijn schoonzoon Mozes den raad geeft kloeke godvreezende mannen tot oversten van Israël's volk aan te stellen. Deze schouwen waren oorspronkelijk evenals al de andere in het gebouw, voor houtvuren bestemd en van binnen bekleed met tegels, voorzien van een ijzeren vuurplaat. Lodewijk Napoleon plaatste onder de zuidelijke schouw al weer een

Stedemaagd, in de wolken zittend op een adelaar, en vergezeld door de Kennis, de Wijsheid en de Rechtvaardigheid. Verder vertoont het gewelf in relief eikentakken, kinderen met kroon en scepter, de tafelen der wet, de geeseloede, honden, leeuwenkoppen en lauwerkransen. Men zegt dat dit werk van Quellijn is, maar uitgevoerd naar ontwerpen van Stalpaert. Het is niet zeer kunstvol; grof zijn vooral de zinnebeelden in de nissen boven het groote schilderstuk tegen den westelijken muur. We zien daar uitgevoerd in wit en goud de heerschappij, gesymboliseerd door een gekroonde leeuw, een pijlenbundel en een gesloten wetboek, de Trouw door een hand boven de vlammen van een omkranst altaar, de Godvrucht en Wakkerheid door een Bijbel met lamp, een ooievaar en een haan, de Voorzichtigheid en het Vertrouwen door een slang en spiegel, een dolfijn en een anker. Een kaarsenkroon in het midden der zaal, maakt hier met zijn feestzaalachtige pronkerigheid, een storenden indruk. Het is bevreemdend, dat zelfs voor de vergaderzaal voor den Staatsraad (want deze bestemming kreeg de Vroedschapszaal in 1808) geen eenvoudiger kroon geschikt werd geacht. Bij haar tegenwoordige bestemming, die van kleine eetzaal, past zij, op zich zelf zeker fraai, beter. Maar ook thans nog vloekt zij met de ernstige wandversieringen, en het 17de eeuwsch karakter eener vroedschapszaal. De kroon eenmaal weg, en door een sobere van koper vervangen, de spiegels onder de schouwen en het schoorsteentje verwijderd, ietwat spaarzamer gordijnen voor de ramen, en — de zaal der Heeren XXXVI Raden, sinds 1808 veelal Mozeszaal genoemd, zal weer, ondanks minder gelukkige versierselen hier en daar, tot de fraaiste behoreen die ons land bezit.

(Slot volgt).

A. LOOSJES.

Volksuitdrukkingen met stafrijmen, halfrijmen en eindrijmen.

STAFRIJM (staaf=letter) of alliteratie (letterrijm) komt zeer veelvuldig voor in de volkstaal, in uitdrukkingen en spreekwoorden en in volksrijmpjes. „Spreekwoorden zijn voor 'n groot deel gemeen goed”, zegt Dr. Schrijnen. Ze behooren tot het geheele menschedom. Als *geveugelde* woorden fladderen ze vrij en onbelemmerd rond, ze strijken neer op de masten der schepen, doorkruisen landen en zeeën en begeleiden de karavanes in de woestijn. Ze berusten op historischen grondslag, op algemeen menschen bodem. Vele Nederlandsche volksuitdrukkingen vinden we weer bij andere volkeren, soms ligt hun oorsprong in de grijze oudheid. Maar ze blijven eeuwig jong en frisch, want hun *oerkracht sterft nooit uit*. Ze gaan van mond tot mond, worden altijd weer herboren, kleeden zich in een ander gewaad, overeenstemmend met den aard van het volk, de stemming van het

Foto C. Steenbergh

HET AMSTERDAMSCH E STAD- HUIS-PALEIS.

DE NOORDELIJKE SCHOUW, MET HET
SCHILDERSTUK VAN GOVERT FLINCK,
SALOMO'S OFFERANDE EN GEBED OM
WIJSHEID.

Noorden, de natuur van het Zuiden,² de lokale kleur van het Oosten of van het Westen. Daardoor *verandert deze kunstvorm nooit*. ☞ In onze taal in 't bijzonder (in de Germaansche talen in 't algemeen) bloeit de alliteratie en blijft voorttieren in onze spreekwoorden en spreekwoordelijke uitdrukkingen, met onverzwakte groeikracht. ☞ In z'n werkje: „Schatten uit de Volkstaal”, heeft de auteur A. Joos 'n groot aantal „gepaarde woorden” met stafrijm verzameld. Ziehier eenige er van. ☞ *Liej* en *leed* met iemand deelen. Door *dik* en *dun* met 'n ander gaan. *Vóór dag* en *dauw* opstaan. Zonder *blikken* of *blozen* iets zeggen. *Kind* noch *kraai* hebben. *Kant* en *klaar* staan. Over *koetjes* en *kalfjes* praten. Zonder *slag* of *stoot* een stad innemen. Met *schade* en *schande* wijs worden. *Vuur* en *vlam* vatten voor iemand of iets. *Stijf* en *stom* van schrik staan. *Vast* en *veilig* zitten. *Taal* noch *teeken* geven. Loopen te *zwieren* en te *zwaaien* of te *zwoegen* en te *zweeten*, of altijd maar te *zuchten* en te *zagen*. Aan iemands uitgaven of misbruiken *paal* en *perk* stellen. Over allerlei *wisjes* en *wasjes* ruzie maken. Het *zuur* en het *zoet* van 't leven smaken. 'n *Lui* en *lekker* leventje leiden. *Boe* noch *ba* zeggen. Het kan iemand die schrikt, of in angst zit, *geel* en *groen* worden voor de oogen. 'n Driftig mensch slaat soms alles *kort* en *klein*. *Vrij* en *frank* om zich heen zien. Voor *kost* en *kleeren* zorgen. Wie overvloed heeft, krijgt van alles *dubbel* en *dik*. Wie goed overdenkt, gaat *wikken* en *wegen*. Bij de waag werd vroeger *wik-* en *weegloon* betaald. Wie met slecht weer gaat wandelen, loopt door *weer* en *wind*. Wie van den een naar den ander wordt gestuurd, wordt van *Pontius* naar *Pilatus* gezonden. Als alles in beweging is, is alles in *rep* en *roer*. Aldus luidt ook de eerste regel van 'n oud vaderlandsch liedje:

De wereld is in rep en roer,
Des morgens komt de mellekboer
En dan ook komt de bakker enz.

☞ Wie veel te paard of in een rijtuig zit, is altijd aan 't *rijden* en *rossen*. Wie een slegenden gang heeft, loopt te *sloffen* en te *sleffen*. Als men niet weet, wat men aan iemand heeft dan zegt men, dat hij of zij *vleesch* noch *visch* is. De besluiteloze staat te *weifelen* en te *wankelen*, maar de standvastige weet van *wijken* noch van *wankelen*. 'n Schip dat verloren gaat, vergaat met *man* en *muis*. Met 'n zweep kan men *klitsen* en *kletsen*. Wie op straat wordt gezet, wordt de deur uitgebracht met *kisten* en *kasten*. Ruziemakers zijn eeuwig en *erfelijk* aan 't *kijven* en *krakeelen*. Wie 'n pak slaag krijgt, krijgt van *lap* en *leer*. Wie 'n ander beloert of in 't ongeluk tracht te storten, legt hem *lagen* en *listen*. Menschen die niet naar de kerk gaan, gaan naar *kerk* noch *kluis*. Wie onwillig is, wil *hot* noch *haar*. (Uitdrukking aan de voermanstaal ontleend, daar het paard zich links moet wenden, als de voerman hot! en rechts, als hij haar! roept). ☞ Wie zonder plechtigheid, zonder het luiden van de klokken, ter aarde wordt besteld, wordt begraven zonder *blikken* of *bommen*. Als de keukenmeid 'n razende bui heeft, smijt ze met *potten* en *pannen*. ☞ Wie stijf vastgebonden is, kan zich niet *verreppen* en *verreuren*. (West-Friesch). Zóó in 't versje bij 't spel van de wolf en de schapen.

Herder, laat je schaapjes maar gaan.
'k Durf niet van den ruigen wolf.
De ruige wolf zit gevangen
Tusschen twee ijzeren tangen
Tusschen twee ijzeren deuren:
Hij kan zich niet verreppen en verreuren.

☞ Deze voorbeelden zouden met vele andere kunnen worden vermeerderd. Niet minder interessant is het *halfrijm*, (klankrijm, assonance). Sommige menschen werken *nacht* en *dag*. Anderen die de waarheid aarzelend zeggen, of 'n verhaal

ongeregeld weergeven, doen dat bij *stukjes* en *brokjes* of met *horten* en *stooten*, of met *ermen* en *wurmen*. Op de plaats waar we geboren en opgevoed zijn, daar zijn we *gewonnen*, *geboren* en *getogen*. Als de zieke nu eens wat beter, dan weer wat erger is, dan is 't met hem *halen* en *dragen*. Iemand, die z'n bewering wil bezweren, zweert bij *hoog* en bij *laag* en bij *kris* en *kras*. Wie ergens mee spot, gaat er mee *jokken* en *gekken*. Wie alles opschrokt, gaat het opslokken met *ooren* en *poeten*. Ook wordt gezegd, met *huid* en *haar* verslinden (wat weer 'n voorbeeld van alliteratie is). Wie maar half wakker is, bevindt zich tusschen *waken* en *slapen*. In oude volksrijmpjes komen ook al zeer typische en mooie voorbeelden voor van klankrijmen:

1. Er ging 'n mannetje door den *dam*
Met 'n fluweelen wammesje *an*.
2. Het meisje *lijf* Viel in 't watertje *diep*.
3. Rije, rije, rije met je *wagentje*
En als je dan niet rije wil, dan *draag ik je*
4. Roere, roere, roere met je *lepeltje*,
En als je dan niet roere wil, dan *sleep ik je*.
5. Schuitje varen naar Ootje toe,
Ootje mellekt de bonte koe,
Die kon Ootje niet *melleke*
Toe moest Jantje *hellepe*.
6. Rooie Bet van Medemblik
Dat leelijke, schelige *ding*,
Die reed al op 'n verreken
De Koepoort uit en *in*.
7. Hoe is 't hier zoo glis-glad
Onder mijne *voeten*,
'k Heb verloren, 'k heb verloren,
Waar zal ik het *zoeken*?
Hier onder deze mooie meisjes *samen*
Meisje met je bontje voor
Mag 'k ereis met je *malen*?
8. En Goevert die gaat zitten
Al in de luie *stoel*
En hij gaf er 't meisje
Op elke wang 'n *zoen*.

Foto C. Steenberghe.

HET AMSTERDAMSCH
STADHUIS-PALEIS.
EMPIRE-KROONLUCHTER.

☞ Zeer rijk is de volkstaal in spreekwijzen, waarin gepaarde *eindrijmen* voorkomen. B.v.: *Vrij* en *blij* zijn. *Steen* en *been* klagen. Van wasschen en plassen houden. *Heg* noch *steg* (bruggetje met één leuning) kennen: ergens onbekend zijn. Iemand met raad en daad bijstaan. Iets van naadje tot draadje uitleggen. Ter goeder naam en faam bekend zijn. *Schot* noch *lot* betalen. Te rooken en te smoken zitten. *Hoog* en *droog* zitten. *Zich* met hand en tand verdedigen. Op iemands handel en wandel letten. Land en zand koo- pen. Veel tetschrijven en te wrijven hebben. *Kikken* noch *mikken*. (Heel stil zijn). Met pak en zak vertrekken. *Stank* voor dank krijgen (zooals met de baker in letterlijken zin het geval is en met vele anderen in figuurlijken zin). Wie genoeg verdient, kan zich *kleeden* en *reeden*. Als we iets tegen onzen zin doen, of niet graag eten, dan geschiedt dat tegen *heug* en *meug*. Wie gierig is, houdt van rapen en schrapen. *Drinken* en *klinken*. *God* noch *gebod* ontzien. *Goed* en *bloed* hebben. In *geur* en *fleur* zijn. Iemand 'n *snauw* en 'n *grauw* geven. ☞ *Minder* bekend zijn: *Zitten* te dringen en te wringen. In *gedrang* en *gebrang* komen. Met *haben* en *krabben* aan z'n kost komen. Er bleef *helder* noch *pelder* over. *Hotst* het niet, dan *botst* het niet. *Knotteren* en *snotteren* (lastig zijn). *Krinkelen* en *winkelen* (bochten maken). Hij is altijd *krank* en *mank*. *Net* zoo lang *zitten* te *mikken* en te *prikken*, tot het te laat is. *Ruit* noch *muit* hooren. *Zitten* te *smeren* en te *teren* (smullen). Er blijft geen *zierken* en geen *spierken* over. Hij is altijd *zot* of *bot* (mal of boos). ☞ In West-Friesland worden de volgende gepaarde spreekwijzen gehoord. ☞ Het gaat over *heelen* en bij halven (wordt gezegd bij verkwisting). Ze *zitten* altijd te *snukkelen* en te *snaaien* (snoepen). Met *kap* en *keuvel* klaar *zitten* wordt gezegd van 'n vrouw, die gereed zit om heen te gaan. *Elders* heet het: met *kap* en

kogel; in de middeleeuwen was het kap en *kovel*; keuvel, kovel, keugel beteekenen 't zelfde als kap. In deze spreekwijze wordt dus het woord eigenlijk herhaald, maar in anderen vorm. Het zelfde gebeurt ook met snukkelen en snaaien, wikken en wegen en vele andere. In 't bekende St. Maartensliedje, zooals dat in West-Friesland gezongen wordt: Sinte Maarten veugeltje, zat al op z'n *keugeltje*, wordt waarschijnlijk bedoeld: het Sint Maarten vogeltje zit op de kap van Sint Maarten. ☞ Uit al deze voorbeelden blijkt wel, hoe rijk onze volkstaal is, die eeuwen lang, altijd door en onverzwakt de levende taal blijft.

J. SCHUITEMAKER CZN.

Aanteekeningen betreffende het Blokhuis te Genemuiden

AN den mond van het Zwarte-water ligt de gemeente Genemuiden, het oude plattelandstadje, dat door deze rivier is gescheiden van de gemeente Ambt-Vollenhove en het Landschap Vollenhove. ☞ Wie met de tram (Zwolle — Blokzijl) Genemuiden wil bereiken, stapt aan het eenzaam gelegen huis De Noorde uit, en volgt dan den verhardten weg, die van den zwaren dijk naar de rivier leidt.

☞ Hier is het eeuwenoude veer, sedert den aanleg van de tram veel in gebruik, dat door den ramp van 8 Maart 1922 zulk een treurige vermaardheid heeft gekregen, toen bij hevigen storm elf menschen bij het overvaren verdronken. ☞ Wanneer bij opkomenden vloed het water uit de Zuiderzee door een sterken Zuidwesten- en daarna Westenwind stroomopwaarts wordt gestuwd, is de overvaart hier niet zonder gevaar, zooals toen en ook in vroeger tijd meermalen is gebleken. ☞ Van de gemeente Genemuiden kan men zeggen, dat in de 6½ eeuw van haar bestaan, veel rampspoed haar deel is geweest: water, vuur en hevige stormen, somtijds samenwerkende, hebben haar meermalen geteisterd. ☞ Maar het waren niet alleen de verschrikkingen, welke de elementen der natuur kunnen veroorzaken, waaronder de plaats zoo dikwijls leed: ze heeft in vroeger eeuwen ook meermalen de ellende van den krijg ondervonden. Herhaaldelijk is ze ten prooi geweest aan ruwe, op buit beluste benden en was ze het slachtoffer van heersch- en veroveringszuchtige vorsten en bevelhebbers, die zich gaarne nestelden in het stadje, dat toen het twijfelachtige voorrecht bezat, een versterkte plaats te kunnen heeten, en dan nog wel gelegen aan den mond van een veel bevaren rivier. ☞ Wanneer men van het straks genoemde pontveer komende, het bebouwde deel der plaats heeft bereikt en den eersten weg rechts inslaat, komt men op een vrij uitgestrekt vierkant terrein met een 30 à 40 tal hooibergen geheel bezet, dat door de Genemuiders het Blokhuis wordt genoemd, ofschoon er al eeuwen lang geen blokhuis meer te vinden is. ☞ De heer A. J. Reijers, architect te Kampen, die aan kennis van, liefde voor oude, merkwaardige bouwwerken paart, was zoo vriendelijk voor ons te vervaardigen de op de volgende bladzijde gereproduceerde teekening van het Blokhuis met beschrijving, die we hier, dankbaar voor zijn welwillendheid, laten volgen.

HET VOORMALIGE BLOKHUIS TE GENEMUIDEN.

Men voert de Stormbrugh aen, men steekt er de trompetten, 't Is over tijd, den muur en torens te bezetten.

Vondel.

☞ Deze woorden uit de „Gijsbrecht" komen ons in herinne-

Foto C. Steenbergh.
HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.
EEN DER EMPIRE-STOELEN.

Foto C. Steenbergh.
DÉTAIL VAN EEN GRAUWTJE BOVEN EEN DER DEUREN IN DE VROEDSCHAPSZAAL, MET ZINNEBEELDIGE VOORSTELLING VAN DE MATIGHEID.

Een kubusachtig gebouw, zou men vermoeden als men over een „blokhuis" spreken hoort. Maar wie eenigermate bekend is met onze Middeleeuwsche architectuur, weet, dat de vestingbouwers dier dagen met hun stoere, en zware muren, schilderachtige bouwmonumenten wisten te geven. ☞ Men ontwierp zoo practischeenvoudig, zoo ongezocht, en daardoor kregen hunne bouwwerken dat rustige, dat aantrekkelijke, wat ons heden ten dage nog bekoort. ☞ Deze voorname bouwengroep, die in haar geestige schoonheid, toch ook weer in zoo'n eenvoudige taal tot ons spreekt, werd volgens oude geschiedbronnen, door Karel van Gelder omstreeks 1527 gesticht. De z.g. Drostenhof, — men heeft te Genemuiden nog de Drostenhofstraat — gelegen dicht bij de plek waar het Blokhuis stond en daarvan door een gracht was gescheiden, zegt ons nog dat in dit ruime gebouw de drost resideerde. ☞ Wanneer wij deze nog in laat-middeleeuwschen trant opgetrokken gebouwen wat meer in details willen beschrijven, dan moeten wij ons wegens het

ring, wanneer wij een afbeelding van Genemuidens Blokhuis zien. Want van veel krijgsrumoer en oorlogsjammer zijn die oude muren, trapgevels en elegante toren, gedurende hun vrij-kort bestaan getuige geweest. ☞ Vóór 1868 hing in het raadhuis van Genemuiden een schilderij, waarop genoemd gebouw was afgebeeld. Maar met den rampzaligen brand van dat jaar, waardoor een groot gedeelte van het oude stadje in de asch werd gelegd, ging helaas, ook het fraaie stadhuis met het archief en genoemde schilderij verloren. En ware het niet dat de Kamper teekenaar Birnie al een dertig jaar vóór 1868 een nauwkeurige teekening van deze schilderij had gemaakt, van dit zoo belangrijk bouwkundig monument zou ons slechts de naam en de plaats bekend zijn. ☞ Bijgevoegde reproductie, ontleend aan Birnie's copie, laat ons in hoofdzaak het Blokhuis met zijn op den voorgrond gelegen bouwhuizen, schuren, muren en aangrenzende situatie zien. ☞ Steile muren rijzen uit de slotgracht omhoog; op de voorplaats staan verschillende bijgebouwen gegroepeerd; de brug verbindt den oever met 't poortgebouw; hekwerken en pallsadeeringen staan in het water, en op den achtergrond teekent Genemuidens kerk en wal, waarop een standerdmolen, een mooi silhouet. ☞

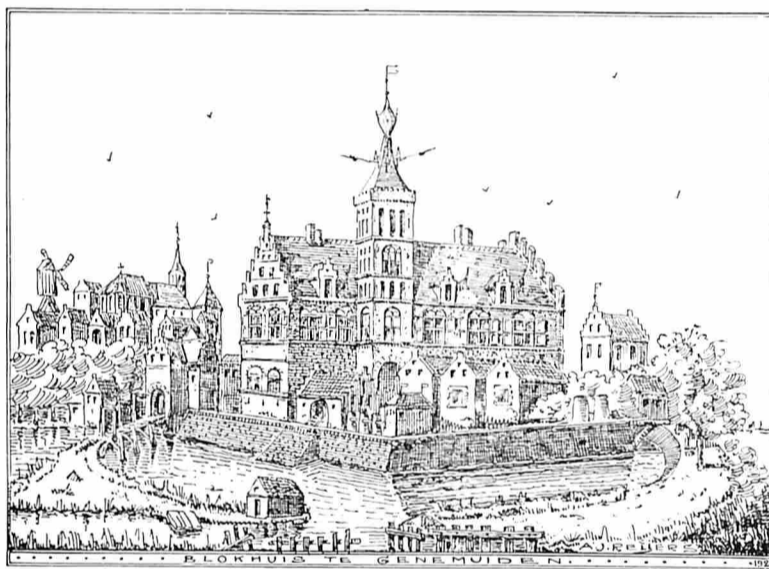

Foto C. Steenbergh.
HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.
EMPIRE-KROONLUCHTER.

ontbreken van het grondplan en constructietekening zeer oppervlakkig tot het uiterlijke bepalen. ☒ Wij zien dan de zware muurvlakken verdeeld door zandsteen kruisvensters, die door bogen zijn ontlast, en de peervormige torenspits, die uit het gekanteelde muurwerk oprijst, toont reeds den invloed der Renaissance. ☒ Op onze afbeelding zien wij geveltoppen als trapgevels behandeld, waaruit dus blijkt, dat de trapgevel niet van Oud-Hollandsche Renaissance herkomst is, wat dikwerf verkeerdelyk wordt gedacht, maar dat dit bouw-motief reeds in de late middeleeuwen voorkomt. ☒ De toren staat niet in de verticale middenas van de hoofd-façade; de symmetrie is hier dus niet streng doorgevoerd, wat ook al een karaktertrek der middeleeuwsche bouwkunst is. Symmetrie was den bouwmeesters der middeleeuwen geen hoofdzaak; wel zorgde men voor esthetisch evenwicht. Men bouwde zooals men dat praktisch geboden achtte: utiliteit was hun grondbeginsel, en daaruit moest de schoonheid zich op logische wijze ontplooiën. ☒ Het raadhuis van Brussel heft ook Ruisbroeks toren uit het midden der façade en bij het gemeenlandshuis van Delftland, te Delft — een fraai laat-Gothisch monument — is ook van symmetrie geen sprake. ☒ Maar desniettemin wist men toch een zeer artistiek en schilderachtig geheel te verkrijgen. Juist die schijnbaar nonchalante afwijkingen geven die middeleeuwsche gebouwen hun eigen geestig karakter. ☒ Het Blokhuis heeft slechts 57 jaar bestaan. Wel een bewijs dat in dien zoo merkwaardigen tijd van het laatst der 15e en den aanvang der 16e eeuw, toen de Middeleeuwen als het ware stervende waren, de wereld snel en fundamenteel veranderde; dat het een tijd van nieuw cultuurleven, van geweldig gebeuren was, toen Renaissance en Humanisme stonden geboren te worden. En met de verwijdering van dit Blokhuis vaagde men hier de Middeleeuwsche herinnering weg. ☒ En wanneer wij thans langs landelijk aandoende hooibergen over — hoe treffend hier — de begraafplaats van het oude stadje wandelen, in onze verbeelding ziende het Drostenhof met het Blokhuis, en we trachten dan onze aandacht te bepalen bij het leed dat hier geleden is, dan zeggen wij toch in weerwil der sombere tijden van thans, dat de vroegere dagen toch ook niet beter waren dan die van onzen tijd. Wij stemmen dan in met het woord van den Prediker: „Zeg niet: Wat is er dat de vorige dagen beter geweest zijn dan deze? Want gij zoudt naar zulks niet uit wijsheid vragen.” (Prediker VII : 10).

☒ Wat de *geschiedenis* van het Blokhuis betreft, meen ik er nog het volgende bij te moeten voegen: ☒ Volgens sommige schrijvers werd omstreeks 1522 op last van Karel V op de plek, waar later het Blokhuis stond, door den Castelein of kasteelman van Cuinre, hier een sterke gebouw, welke kort daarop in handen viel der Gelderschen, die onder de regeering van den strijdlustigen Karel van Gelder, in het laatst der 15e en het begin der 16e eeuw, hier een hevigen en langdurigen oorlog voerden tegen den door Karel van Oostenrijk gesteunden bisschop van Utrecht, tot wiens gebied ook het naburige landschap Vollenhove en volgens oude rechten de geheele heerlijkheid Overijssel behoorde. ☒ Nog in datzelfde jaar 1522 deed George Schenk van Toutenberg, in dienst van Karel V een poging het stadje te hernemen. Dit mislukte, daar de Geldersche hertog het ontzette. Veel van Schenks volk werd gevangen genomen, en de aanvoerder zelf gekwetst, redde zich ter nauwernood door de vlucht. ☒ Wel werd later bij verdrag bepaald dat Enschedé en Genemuiden voor 25 duizend gulden door den bisschop van Utrecht zouden worden ingelost, maar reeds in 1527 maakte een Geldersch legertje, na bij verrassing Hasselt genomen te hebben, zich weer van Genemuiden meester, welks zwakke bezetting was gevlucht. Van het besluit der Staten van Overijssel om het stadje te ontmantelen kwam nu niets. ☒ Integendeel: Karel van Gelder

heeft in die jaren, waarin deze plaats in zijn bezit was, haar geducht laten versterken en het blokhuis laten opbouwen en vergrooten tot het werd, zooals op de hierbij gevoegde teekening is aangeduid. Dit blijkt uit verschillende berichten uit dien tijd, volgens welke groote hoeveelheden houtwerk, salpeter, kruid, kloten en dergelijke krijgsbenodigdheden, benevens proviand uit verschillende streken van het land herwaarts werden aangevoerd. ☒ Dat blokhuis moest nu dienen ter bevestiging van zijn heerschappij en mede ter beheersching van de scheepvaart op het Zwartewater, zooals in dat zelfde jaar 1527 het klooster te Windesheim, mede op 's hertogs last in een sterke herschappen, strekken moesten ter handhaving der Geldersche heerschappij op den IJssel. Zoo was hertog Karel meester aan de monden der beide hoofd-rivieren in deze streek. ☒ Die heerschappij was echter van korten duur. Hertog Karel kon het tegen zijn machtigen tegenstander keizer Karel niet volhouden. Immers, reeds in 1528 erkenden de Staten van Overijssel Karel V als heer van hun gewest. Diens veldheer Schenk van Toutenburg nam Genemuiden weer in bezit en werd — volgens een in het archief te Kampen berustende oorkonde — in 1531 als bevelhebber ook van het Blokhuis aangesteld. Deze bekwame veld-overste hield zijn verblijf op den Toutenburg bij Vollenhove, waar de ruïne van zijn kasteel nog te zien is. ☒ Hij stierf er in 1540 en werd als bevelhebber van het Blokhuis opgevolgd door Lubbert Mulert, scholte van Hasselt. ☒ In het Blokhuis lag toen steeds een bezetting. ☒ In 1568 liet de graaf van Aremberg, stadhouder van Overijssel, Friesland en Groningen,

HET BLOKHUIS TE GENEMUIDEN.

Naar de teekening van A. J. Reijers.

deze bezetting met die van Zwartsluis naar het Noorden oprukken, waar zij deelnam aan den slag bij Heiligerlee, die aan dezen bekwamen bewindsman en grondlegger van de welvaart in het landschap Vollenhove, het leven kostte. ☒ Ook steunde de bezetting van het Genemuiden slot in 1578 den graaf van Rennenberg, vóór deze tot de Spaansche partij overliep, bij zijn beleg van Kampen. ☒ Tengevolge van Rennenbergs verraad is het Blokhuis en dus ook Genemuiden, een korten tijd in banden der Spanjaarden geweest; niet lang evenwel: reeds in 1580 hadden de Staten het weer in bezit. ☒ Het Blokhuis had een eigen drost, die er in naam van den stadhouder het bevel voerde, maar wiens macht zeer beperkt was en niet verder ging dan het bevel over de soldaten binnen de hameie of poorten. ☒ De oudste inwoners van Genemuiden herinneren zich nog, dat vroeger, niet meer dan een halve eeuw geleden, ten oosten van het Blokhuis en daarvan door de nu gedempte gracht, de Heze, gescheiden, een lage, drassige weide lag, den Drostenhof genaamd, waar wij, kinderen, een heerlijke gelegenheid vonden om ons in het schaatsenrijden te bekwamen. Dat terrein is daarna opgehoogd en van lieverlede met flinke woningen bebouwd, nu aan de Westerkade, waarop de Drostenhofstraat uitkomt. ☒ Waar het slot stond, is nu de begraafplaats. ☒ De doodgraver is nog wel eens genoodzaakt zijn spade voor een houweel te verwisselen, wanneer die bij het delven van een graf op de breede en zware fundamenten van het oude Blokhuis stuit. Aan de binnenzijde der gracht was een muur gemetseld, waarschijnlijk ook dienende om de sterke met de onmiddellijke omgeving tegen het buitenwater te beveiligen. Zoowel aan de noordoost-, als aan de zuidwestzijde kon men door een poort het hoofdgebouw bereiken. ☒ De sterke is al voor het eind der eeuw, waarin ze gebouwd werd, te niet gegaan. In 1596 werd den laatsten drost aangezegd, dat hij met zijn huisvrouw de provincie moest verlaten: „de provincie”, — want het kasteel bestond toen niet meer. ☒ Zoo'n dreigende sterke bij een overigens weinig weerbaar stadje, was, als meermalen bleek, een voortdurende bron van onrust en gevaar. Om die reden drongen ridderschap en steden van het gewest er bij 's lands regeering, d.i. bij de Algemeene Staten, op aan, het kasteel te doen slechten.

VLIEGMACHINE BOVEN DE BLUMLISALP.

Te meer wilden ze dit, wijl de bewoners van het platteland in die streken, inzonderheid de Mastenbroeker en andere boeren, Roomsch-, Spaansch- en Koningsgezind waren en zich gedurig vijandelijk gedroegen. Bovendien bleef ook Vollenhove nog geruimen tijd in de macht der Spanjaarden. De vrees was dus niet ongegrond, dat een vijandelijke macht zich nog eens van het Blokhuis zou meester maken, ten einde daardoor Genemuiden en den mond der rivier te kunnen beheerschen. ☼ Als een onnoodige versterking en met het oog op dit gevaar kon het dus beter worden opgeruimd, wat dan ook in de 2de helft der 16e eeuw geschiedde. ☼ Reeds de bekende geschiedschrijver P. C. Hooft zegt in zijn Historiën: „De Overijsselaars deden het slot te Genemuiden in kolen leggen en slechten”. ☼ Volgens andere schrijvers werd het eerst ten deele geslecht, en in 1580 een ander deel door een hoop Staatsgezinden in brand gestoken. Wat er nog van overgebleven was, werd in 1584 geheel opgeruimd.

(Slot volgt).

H. VAN DALFSEN.

Het Luchtverkeer boven Holland en Zwitserland.

DE bodemvorming heeft op de ontwikkeling van het vliegverkeer van een land grooten invloed. In dit opzicht vormt Holland op zeer uitgesproken wijze een contrast met Zwitserland. In Holland, het vlakke land, levert het terrein geen natuurlijke hindernissen voor de ontwikkeling van het luchtverkeer op. In Zwitserland, het hooggebergte, vormt de bodemgesteldheid van het land, voor elke verkeerswijze een natuurlijke belemmering. ☼ Desondanks zijn de verhoudingen zoo, dat een terrein als Zwitserland het luchtverkeer eerder bevorderen zal dan in den weg staan. ☼ De voordeelen van het vliegtuig berusten op zijn onafhankelijkheid van voorbereide kunstmatige wegen, en in zijn snelheid, die alle andere verkeersmiddelen overtreft. Het vliegtuig is in staat, bijna volkomen de luchtlijn tusschen uitgangspunt en doel der reis te volgen. Auto en trein zijn aan kunstmatige wegen gebonden. Straten en spoorlijnen echter moeten zich aan het terrein aanpassen en vaak zeer groote omwegen maken. Voor rivieren en kanalen geldt hetzelfde. Het waterverkeer heeft het groote nadeel van geringe snelheid. ☼ Straten, spoorwegen en waterwegen zijn dus des te meer in het nadeel, naar gelang het land bergachtig is. In Zwitserland moeten de straten en spoorwegen soms zóó groote omwegen maken, dat hun lengte tusschen twee plaatsen vaak het drievoudige der luchtlijn tusschen deze plaatsen bedraagt. In Holland daarentegen kunnen straatwegen en spoorlijnen zeer goed rechtlijnige verbindingen tusschen twee plaatsen vormen. ☼ Daaruit blijkt, dat een luchtverkeer op korten afstand (bv. op binnenlandsche trajecten in Zwitserland), des te meer kans op succes, wat voorrang boven andere verkeersmiddelen betreft, oplevert, hoe bergachtiger het land is, en hoe meer de andere verkeerswegen tot omwegen gedwongen zijn. Aan den anderen kant blijkt, dat de voordeelen van het luchtverkeer op kortere trajecten des te minder naar voren treden, naarmate zich de andere verkeersmiddelen beter aan de luchtlijn kunnen houden (zooals b.v. in Holland). Voorbeelden voor dergelijke lijnen zijn Lugano—Zürich voor

Zwitserland, waar men bij gebruik van vliegtuig vele uren sparen kan in vergelijking met een treinreis, en Amsterdam—Rotterdam, waar men — n.l. met het oog op den afstand van en naar het vliegterrein — nauwelijks tijd spaart, wanneer men per vliegtuig in plaats van per spoor reist. ☼ Het is dus duidelijk, dat in kleine landen de ontwikkeling van binnenlandsch luchtverkeer door een moeilijke, n.l. door bergachtige bodemvorming vooral, eerder bevorderd dan belemmerd wordt. Het zou daarom kunnen schijnen alsof in Holland een langzame ontwikkeling van het luchtverkeer te verwachten is. Voor zoover men het binnenlandsch luchtverkeer zou willen ontwikkelen, zal dit werkelijk het geval zijn. Voor een dergelijk verkeer zouden de geografische contrasten van Zwitserland en Holland eerder een Zwitsersch luchtverkeer begunstigen en een Hollandsch luchtverkeer zonder toekomst doen schijnen. ☼ Het luchtverkeer heeft echter eerst dan levensvatbaarheid, wanneer het landen en volken verbindt en over groote internationale trajecten loopt. Wanneer men dit in het oog vat, ziet men, dat het hoofdzakelijk van de politieke en geographische ligging van een land afhangt, voor hoe ver dit land voor het luchtverkeer geschikt is. Ook speelt het een rol, of door het land groote verkeerslijnen loopen. Hier belooft de centrale ligging van Zwitserland, zoowel als het karakter van Zwitserland als centrum van vreemdelingen verkeer goede toekomst voor het Zwitsersch luchtverkeer. De groote Noord-Zuid-verbinding Holland—Duitschland—Italië loopt door Zwitserland. Vele andere verbindingen doen hetzelfde. Men heeft Zwitserland niet ten onrechte als draaischijf van Europa gekarakteriseerd. Het zal deze rol ook in het internationale luchtverkeer spelen. Reeds het volgende jaar zal een vooruitgang in deze ontwikkelingslijn brengen. Voor Holland is het landskarakter, als handelsstaat en doorgangsweg voor waren en reizigers over gewichtige verbindinglijnen, van even groote beteekenis. Nu reeds is hier de luchtlijn Manchester—London—Rotterdam—Amsterdam—Berlijn met latere voortzetting naar Rusland en Konstantinopel, zoowel als naar het Zuiden, het beste voorbeeld. ☼ Eén gezichtspunt biedt nog groote voordeelen aan het Zwitsersch luchtverkeer: het is mogelijk de wonderbaarlijke pracht en majesteit van bergen en gletschers zonder moeite van een vliegtuig uit op zich te laten inwerken. Daardoor zal menigeen des te eerder tot het gebruik van het vliegverkeer overgaan. Ook zuivere pleziervluchten — Alpenluchttoerisme — bieden aan den eenen kant een goed middel om het luchtverkeer populair te doen worden, en aan den anderen kant de werkzaamheden van de luchtvaartmaatschappijen rendabel te maken. Ook de luchtopnamen, zooals de hierbij geplaatste afbeeldingen bewijzen, zullen hetzelfde bewerkstelligen. ☼ Holland en Zwitserland, twee geheel verschillende landen, bieden dus tegelijk interessante contrasten en overeenkomsten tusschen de ontwikkeling van het luchtverkeer. B.

EURYALE, DE ONSTERFELIJKE.

34) Uit het Engelsch van CARLTON DAWE. (Slot)

„Ik heb”, zoo vervolgde zij, „de liefde gevonden, o Zeus! en daardoor ben ik dubbel onsterfelijk geworden. Of zoo gij denkt, dat ik mijn vroeger bestaan onwaardig ben geworden, schenk mij dan de sterfelijkheid en

VLIEGMACHINE BOVEN DE GRAUBÜNDER ALPEN.

ik zal neerdalen in mijn graf met de aanbidding voor u en mijn ziel. Doe dit, ik smeeek het u, Verheven God! Op hem, die hier voor uw altaar staat, is al mijn hoop gevestigd. Verlicht zijn taak, opdat ik weer tot het leven geroepen worde. Stort niet de fiolen van uw toorn en haat over hem uit, bedenk mijn zonden niet. Als hij *nu* te kort schiet, moet ik terugkeeren tot de duisternis en de bittere koude van uw vijandschap. Maar als gij onvermurwbaar blijft, dan tart ik u als een monster en tyran. Doe wat ge wilt. Hij zal mij niet teleurstellen; en als hij dit doorstaat, zijt zelfs gij machteloos tegen het noodlot. Ik ben gereed. Ik vrees de beproeving niet. Al zoudt ge verschrikking op verschrikking stapelen, het zal zijn trouw en zijn liefde niet doen wankelen. Want hij behoort mij en ik behoer hem en zelfs gij zult ons beiden niet kunnen scheiden, al voer uw bliksem tusschen ons in".

☞ Zij zweeg, kruiste de armen over haar borst en boog het fraaie hoofd nederig ter aarde. Ofschoon zij in de oude taal had gesproken, had Grange haar, vreemd genoeg, woord voor woord verstaan. De blik in haar oogen, de stembuiging, de gemoedsbeweging, die hij op haar gezicht als in een open boek kon lezen, maakte haar bedoeling helder als de dag. Hij luisterde met aandacht; bijna verwachtte hij een antwoord te hooren. ☞ Plotseling ging het licht op het altaar uit. Diepe duisternis omgaf hem. Het scheen dat onbekende krachten hem omgaven. Hij voelde, dat hij hieraan niet mocht toegeven en staarde dapper in de duisternis. Toen sprong de vlam op het altaar weer op. Het leek meer de weerkaatsing van een vlam, dan de vlam zelf. Het steeg op tot het boven het altaar zweefde als een bal of roos van licht. ☞ De kamer was vervuld van dit geheimzinnige licht. Men kon er alles bij zien maar tocht slechts vaag. Toen trok een zucht, een zwak gekerm zijn aandacht. Hij zag de knielende gestalte van Euryale. Haar hoofd lag gebogen op haar armen; haar lang haar lag als een mantel over haar schouders. Haastig deed hij een stap in haar richting en bleef toen staan. Wat gebeurde daar? . . . Als door een ongeziene kracht bewogen, rees het haar op tot het achter haar aan wuifde. En toen . . . was dat mogelijk? Hij hield zijn hand voor zijn oogen om zeker te zijn, dat hij wakker was, dat het geen zinsbedrog was. ☞ Toen hij weer keek, zag hij dat het haar kronkelde en draaide; dat de haren zich door elkaar slingerden tot ze geleken op . . . En nu stond zij op en deed een stap in zijn richting; eerst was het haar gezicht en toch het hare niet; een strak gezicht, een gezicht, dat bijna dood leek. En terwijl hij keek, veranderde het, veranderde het snel, vreeselijk, dierlijk; een duivelstronie, een gezicht uit de hel, kwaadaardig, angstaanjagend. De onbewegelijke oogen staarden hem aan met onuitsprekelijke kwaadaardigheid. De mond, die aantrekkelijke mond . . . Met een wreedaardig, dierlijk gelaat van ongekende verschrikking trad zij met uitgestoken armen op hem toe . . . ☞ Eén oogenblik, slechts één enkel oogenblik, vermocht hij dit te doorstaan, bevend, onmachtig zich te bewegen, overweldigd door afgrijzen. Toen viel hij met een luide gil bewusteloos neer, het altaar met zich meesleepend.

ZESENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

TERUG NAAR HET WERKELIJKE LEVEN.

☞ Toen hij tot bezinning kwam, was hij weer in zijn kamer.

De zon scheen door het open raam en heel in de verte klonk het geroezemoes van motoren. Hij wist niet wat dat was, trachtte zelfs niet het te begrijpen. Hij was tevreden, dat hij daar lag en rustte. Hij zag, dat er iemand naast hem zat, maar was te onverschillig om te willen weten wie. Hij voelde zich vermoeid en afgemat; toch alsof hij zich herstelde van zware lichamelijke uitputting. Hoe kwam hij hier; wat was er gebeurd? ☞ „Euryale!" riep hij zwakjes. Maar het was niet Euryale's hand, die de zijne vatte, noch Euryale's gezicht, dat zich over het zijne boog. „Dia!" riep hij uit. „Ja, mijnheer Robert." „Waar is zij?" „U leeft, u bent weer bij bewustzijn," snikte het meisje. „Ik leef, ben bij mijn bewustzijn? Wat bedoel je daarmee?" „U bent heel ziek geweest", legde zij hem uit. „Ziek—ik? Ik voel me zwak", zei hij. Langzamerhand herinnerde hij zich alles weer: het altaar, de vlam, het gezicht. „Zeg me alles", fluisterde hij. „Drie weken, mijnheer". „Drie weken — bewusteloos?" „Koorts. We dachten — o, we dachten, dat wij u zouden verliezen". „Ik ben nog zwak en verward in mijn hoofd", zei hij. „Kan je me zeggen wat er gebeurd is?" „In den nacht, toen Miss Euryale verdween" . . . „Miss Euryale verdween? Houd op! Verklaar me dat!" „Ja, mijnheer, in denzelfden nacht waarin wij u vonden in het museum bij de ruïne van het altaar, is Miss Euryale verdwenen. Moeder hoorde boven een slag en riep Mr. Estney; en zij von-

AAN HET VEN.

den u bewusteloos op de verhooging liggen". „Begrijp ik goed, dat Miss Euryale dien nacht vóór drie weken verdwenen is, en dat jullie haar sinds dien niet teruggezien hebt?" „Niet één keer. Maar Miss Irene hoorde van uw ziekte en zij en ik hebben u opgepast". „Dat was mooi van haar en van jou". ☞ Euryale weg! In het uur der beproeving was hij te zwak gebleken! Hij had haar vertrouwen beschaamd. ☞ Zij had haar leven, haar ziel, haar onsterfelijkheid op het spel gezet en hij was te kort geschoten. Steeds zag hij haar gelaat voor zich, zooals zij daar gestaan had, smeekend, met tranen in de oogen. Te laat!! Gewogen en te licht bevonden! ☞ Later kwamen de dokter, Mrs. Manifold, de oude George Estney en zijn vrouw om hem geluk te wenschen met zijn herstel. Ook Irene kwam. ☞ „Goddank, dat je weer bijgekomen bent", zei ze. „Je hebt mooi gehandeld jegens mij, Irene". „Ze vertelden me, dat je ziek was en ik ben gekomen". „Ik heb een vreemd avontuur beleefd".

☞ Vaak nog zag hij in zijn gedachten de zonnige vallei, den tempel en het stroompje, dat klaterend naar beneden viel. Dikwijls hoorde hij nog in zijn droomen haar stem, zoodat hij met den kreet „Euryale!" uit den droom schrikte. ☞ Maar langzamerhand werden die droomen vager; haar beeld verflauwde in zijn geest. En hij begreep, dat hij tot deze wereld behoorde en zij tot een andere, en dat hij zijn leven moest leven temidden van menschen als hijzelf. En zijn gedachten keerden terug naar zijn werk, zijn eerzucht . . . naar Irene. ☞ Het was een onvergelykelijk avontuur geweest, schoon hij te kort geschoten was op het groote, het kritieke moment; maar het was hem vergund geweest de eeuwigheid te aanschouwen en met het onsterfelijke te leven

EINDE.